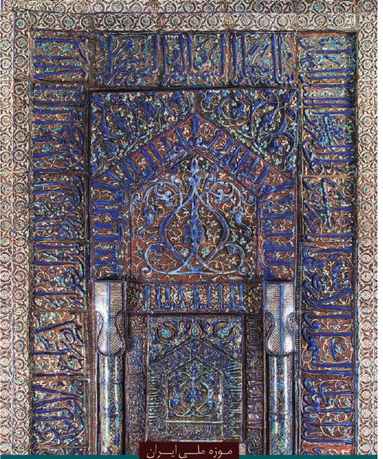

تاریخ مطالعه

جدول حکومت‌های دورهٔ اسلامی در بهنه فرهنگی ایران

حکومت	مدت زمان حکومت		
	هجری قمری	میلادی	خورشیدی
طاهریان	۲۰۵-۲۵۹	۸۲۱-۸۷۳	۱۹۹-۲۵۲
صفاریان	۲۵۲-۲۹۲	۸۶۷-۱۰۰۲	۲۴۵-۳۸۰
سامانیان	۲۶۱-۳۸۹	۸۷۵-۹۹۹	۲۵۳-۳۷۸
آل زیار	۳۱۵-۴۳۴	۹۲۸-۱۰۴۳	۳۰۶-۴۲۱
آل بویه	۳۲۲-۴۳۸	۹۳۴-۹۸۹	۳۱۲-۳۶۷
غزنویان	۳۵۱-۴۶۱	۹۶۳-۱۰۵۰	۳۴۱-۴۲۸
سلجوقیان	۴۲۸-۵۵۱	۱۰۳۷-۱۱۵۷	۴۱۵-۵۳۵
خوارزمشاهیان	۴۹۰-۶۱۶	۱۰۹۷-۱۲۲۰	۴۷۵-۵۹۸
ایلخانان	۶۵۳-۷۳۶	۱۲۵۶-۱۳۳۶	۶۳۴-۷۱۴
تیموریان	۷۷۱-۹۱۱	۱۳۷۰-۱۵۰۶	۷۴۸-۸۸۴
قراقویونلو	۷۸۱-۸۷۲	۱۳۸۰-۱۴۶۸	۷۵۸-۸۴۶
آق قویونلو	۷۷۹-۹۱۳	۱۳۷۸-۱۵۰۸	۷۵۶-۸۸۶
صفویان	۹۰۶-۱۱۳۴	۱۵۰۱-۱۷۲۲	۸۷۹-۱۱۰۰
افشاریان	۱۱۴۸-۱۲۱۰	۱۷۳۶-۱۷۹۶	۱۱۱۴-۱۱۷۴
زندیان	۱۱۹۳-۱۲۰۸	۱۷۵۰-۱۷۹۴	۱۱۲۸-۱۱۷۲
قاجار	۱۲۰۷-۱۳۴۳	۱۷۸۹-۱۹۲۵	۱۱۹۷-۱۳۰۳
پهلوی	۱۳۴۳-۱۳۹۹	۱۹۲۵-۱۹۷۸	۱۳۰۳-۱۳۵۷
جمهوری اسلامی ایران	۱۳۹۹	۱۹۷۹	۱۳۵۷

کاظمیان، یوسف‌آباد، ۱۳۸۰. گاهنامه‌ی ایرانی. کتابخانهٔ تفریحی سه مرکز سکه، تهران: بنیاد باشکاه بزرگ فارسی

Daryaee, Touraj (ed.). 2012. The Oxford Handbook of Iranian History, pp. 39-400. Oxford Publication.

تلاو قرآن

در فرهنگ اسلامی قرآن کریم، پایه و محور همهٔ فعالیت‌های مؤمنین محسوب می‌شود، به همین دلیل قدمای زیر گنبد مرکزی در طبقهٔ اول موزه، به تالار قرآن اختصاص داده شده است. برخی از این قرآن‌ها که متعلق به سده‌های نخستین اسلامی هستند بر روی پوست آهو نوشته شده‌اند. یک نمونهٔ جالب از آن‌ها رقم الحاقی «علی‌بن‌ابی‌طالب» را در خود دارد. قرآن‌های این تالار به خطوط مختلفی چون توامغ کوفی، نسخ، ریحان، محقق، ثلث و غبار نوشته شده‌اند.

در مرکز این تالار یک صفحه از قرآن بزرگ و نفیس به قلم «میاسنغر میرزا» به نمایش گذاشته شده که نادرشاه آن را از هرات به قوچان منتقل کرد و آن را در جنگ‌هایش با هدف حفظ لشکریان، در جلو لشکر حمل می‌کرد. برخی از اوراق این قرآن در غایلهٔ نادر در اثر آتش‌سوزی سوخت و برخی اوراق آن در موزه‌های دیگر نگهداری می‌شود.

برگی از قرآن کریم به خط محقق (منسوب به قوام یاقوت‌نویس) شاهرخیه تیموری، سدهٔ ۹ ه‌ق

در چوبی خاتم‌کاری، ساخت اصفهان، سدهٔ ۱۲ ه‌ق

تلاو فاجار

در این دوره برخی از هنرها مانند قالی‌بافی رشد کرد و قالی‌های زیبایی در کارگاه‌های کرمان، کاشان، اراک و اصفهان بافته شد. و همچنین مخمل‌بافی در کاشان، ترمه‌بافی در کرمان و قلمکارسازی در اصفهان نیز رواج داشت.

میان‌پرده‌ای کوتاه حکومتی و سیاسی افشار و زند پیامد سیاسی و فرهنگی مهمی به نام دورهٔ قاجار را در تاریخ ایران به بار نشاند. سبک‌های هنری افشاریان و زندیان از یک‌سو ریشه در دورهٔ بلندمدت پیش از خود داره و از سویی متأثر از تحولات اجتماعی و سیاسی دورهٔ خود است. در سده‌های دوازدهم و سیزدهم هجری قمری شاهد پیشرفت برخی هنرها مانند خاتم‌کاری و اینه‌کاری روی چوب و فولادهای طلاکوب زیبا و نقره‌های میناکاری‌شده هستیم. در دورهٔ قاجار صنایع فلزی، به‌ویژه صنعت فولادسازی و اسلحه‌سازی پیشرفت کرد. کاربرد کاشی هفت رنگ دورهٔ صفوی نیز تا دورهٔ قاجار ادامه یافت. نگارگری در دورهٔ قاجار بیشتر شامل موضوعات تاریخی، احوال و منش شاهان و فرزندان آنان و طبیعت‌گرایی بوده است.

شیوهٔ نقاشی قاجار بیشتر تقلیدی از دوره‌های پیشین و نقاشی کلاسیک اروپا است. این نقش‌ها را بیشتر روی قلمدان، قاب آینه و دیوارنگاره‌ها می‌توان مشاهده کرد. در نقاشی قهوه‌خانه‌ای تجلی شاهنامه در مضمون‌های حماسی و مضامین مذهبی به وضوح دیده می‌شود؛ به‌خصوص صحنه‌هایی نظیر نبرد رستم و سهراب و ... شیوهٔ رنگ و روغن روی چوب در این دوره رواج پیدا کرد و سبک جدیدی را به وجود آورد. خوشنویسی نیز در این دوره با تجلی خط شکستهٔ نستعلیق به شکوفایی رسید. همچنین با رواج چاپ سنگی شاهد مصورسازی کتاب‌های چاپی در این دوره هستیم.

گوناوهٔ زرین میناکاری و مرصع، شمال ایران، سدهٔ ۱۳ ه‌ق

مجسمهٔ طلوس، نوادری زرگوب، اصفهان، سدهٔ ۱۳ ه‌ق

تلاو صفوی

در این تالار، قطعه پارچه‌ای به نمایش درآمده که آیات قرآن به خط کوفی، نسخ، ثلث و غبار با قلم لاجورد، شنگرف، طلا و زعفران بر آن کتابت شده است. این شاهکار را خطاط معروف یوسف‌الغیاری به دستور شاه طهماسب و به منظور نذر ابوالفتح بهرام میرزا شاه‌اسماعیل صفوی به قصد تقدیم به آستانهٔ جد بزرگوار وی شیخ صفی‌الدین اردبیلی خلق کرده است.

صنعت و هنر قالی‌بافی با طرح‌های گلدانی، بافی، کتیبه‌ای، محرابی و لچک ترنج به اوج زیبایی رسید و انواع قالیچه‌های ثمام ابریشم، با نژوبوه ابریشم و پَرز گلابتون و نیز قالیچهٔ پشمی بافته می‌شد.

کاشی هفت رنگ، نیناتلور، سده‌های ۱۱-۱۰ ه‌ق

تیموری در داخل ایران تکنیک‌های شیشه‌گری فراموش شده بود و شاه‌عباس صفوی با دیدن شیشه‌های ونیزی، که به وی اهدا شده بود، شیشه‌گران ونیزی را برای تعلیم به ایران فراخواند. و در شیراز و اصفهان کارگاه‌های دایر و صنعت شیشه‌سازی را احیا کرد.

تزیینات معماری زیبایی به صورت کاشی معرق از این زمان برجای مانده که از نظر رنگ زمینه و نقوش با معرق دورهٔ تیموری متفاوت است. از ویژگی‌های کاشیکاری این دوره پدیدآمدن «کاشی هفت رنگ» است که بر روی آن به رنگ‌های گوناگون نقاشی می‌کردند.

پردهٔ قلمکار با کتیبه‌هایی از آیات قرآن، سال ۹۲۵ ه‌ق

تلاو صفوی

با آغاز دورهٔ صفوی در سدهٔ دهم هجری قمری مرکز هنری از هرات به تبریز و سپس به قزوین و اصفهان منتقل شد. در این دوره قرآن‌های بسیار نفیس با خطوط نسخ و ثلث با تذهیب‌های زیبا کتابت و نسخه‌های علمی و ادبی با خطوط خوش و نقاشی‌هایی به شیوهٔ شیراز، هرات و اصفهان مصور شد. خوشنویسانی چون «عبدالحسنی (میرعماد)» و «علیرضا عباسی» درخشیدند و آثار برجسته خلق کردند. از زیباترین آثار خوشنویسی این دوره سورهٔ حمد رقم «میر عماد» به خط نستعلیق است.

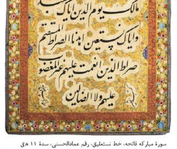

دورهٔ مبارکه فاتحه، خط نستعلیق، رقم عبدالحسنی، سدهٔ ۱۱ ه‌ق

سرآغاز نقاشی «رنگ و روغن» با پایان دورهٔ زرین نقاشی میناتور در دورهٔ صفوی همزمان بود. در این دوره آثار نفیسی مانند قلمدان‌ها و قاب‌های آینه منقوش به نقاشی رنگ و روغن ساخته شدند. از ویژگی‌های این دوره شکل‌گیری مکتب نقاشی «اصفهان» است که شیوهای ایرانی بود و با مکاتب دورهٔ تیموری تفاوت بسیار داشت و حضور عناصر ایرانی در آن چشمگیر بود.

هنر کتابت در اوج رونق این دوره در کتابت‌های سلطنتی و زیرنظر استادان در کارگاه‌های کتاب‌آرایی به زیور طبع مزین می‌شدند. از مهم‌ترین این کتاب‌ها خمسه نظامی را می‌توان نام برد. کتابت این نسخهٔ خطی توسط «شیخ محمد بن فخرالدین احمد الکاتب السلطانی الهروی» به خط نستعلیق انجام شده است. این اثر ارزشمند در سال ۱۳۸۸ خورشیدی به شمارهٔ ۱۰۰۹ توسط کمیتهٔ ملی حافظهٔ جهانی یونسکو به ثبت رسیده است.

در دورهٔ صفوی خوشنویسی روی پارچه یا بافته به روش قلمکارسازی متداول بود که به «قلمکار قلمی» معروف است.

نمونه‌ای دیگر از خوشنویسی روی پارچه،

جامهٔ فتح منقوش به نامهٔ عباس، سدهٔ ۱۱ ه‌ق

پیراهن موسوم به جامهٔ فتح یا اپلاکتری است که به پیراهن «تامنلی» نیز معروف است. این جامه کاملاً جنبهٔ تعویذ (بلاگردان) داشته و در دورهٔ صفوی و پس از آن هنگام گرفتاری و بیماری یا وقت کارزار در زیر زره به قصد حفاظت در برابر بلایا و خطرات پوشیده می‌شد.

تلاو صفوی

طبقهٔ اول: تالارهای تیموری، صفوی، افشار، زند و قاجار

با تشکیل سلسلهٔ تیموری در اواخر سدهٔ هشتم و اوایل سدهٔ نهم هجری قمری سمرقند، پایتخت تیمور، از بزرگ‌ترین مراکز تجمع هنرمندان شد. تیمور، اکثر استادان شیشه‌گر ایرانی را به قصد خلق آثار هنری به سمرقند فرستاد و صنعت شیشه‌گری دوباره رواج یافت و سمرقند مرکز هنر شیشه‌گری شد.

پسران و نوادگان تیمور از جمله شاهرخ، الغ‌بیگ و بایسنقرمیرزا از مشوقان صنعت و هنرهای گوناگون، به‌ویژه هنر کتاب‌سازی بوده‌اند. نقطهٔ اوج این هنر، شامل آثار خوشنویسی، تذهیب، جلدسازی و کاغذسازی در همین زمان بود. از بهترین دستاوردهای هنری دورهٔ تیموری، پیدایش مکتب نقاشی «هرات» و روغن خط نستعلیق است.

در این دوره شهرهای هرات، تبریز، کاشان و کرمان از مهمترین مراکز بافت پارچه و قالی بودند. در اواخر دورهٔ ایلخانی و اوایل دورهٔ تیموری، هنر کاشی‌کاری در زیباترین شکل خود، یعنی «معرق» تجلی یافت. در کاشی‌های معرق از رنگ‌های سفید، آبی تیره، زرد، فیروزه‌ای و سبز استفاده می‌شود. تکنیک معرق در سدهٔ نهم هجری قمری در مشهد و اصفهان به اوج رسید. در دورهٔ تیموری ساخت سفالینه با تکنیک نقاشی زیر لعاب و ظروف یکرنگ و همچنین سفال آبی و سفید با نقش‌مایه‌های ایرانی و چینی متداول بود.

نسخه خطی قرآن کریم به خط محقق، رقم احمد سهروردی، سدهٔ ۹ ه‌ق

به نام خدا

ساختمان موزهٔ باستان‌شناسی و هنر اسلامی ایران بر اساس نقشه‌ای الهام‌گرفته از کاخ ساسانی بیشاپور، به صورت چلیپای هشت‌ضلعی، با مساحتی حدود ۴۰۰۰ متر مربع و در سه طبقه ساخته شد. این بنا جهت تأسیس موزهٔ آثار دوران اسلامی تجهیز و در سال ۱۳۷۵ افتتاح شد. این موزه در اول تیرماه ۱۳۸۵ با هدف بازسازی و تکمیل تأسیسات، گسترش برخی فضاها و بازنگری در چگونگی نمایش آثار، تعطیل شد و باز دیگر در سال ۱۳۹۴ با تغییراتی در فضاهای داخلی و چیدمان بازگشایی شد. طبقهٔ همکف این بنا به تالار همایش‌ها و تالار نمایشگاه‌های موقت اختصاص دارد. موزهٔ باستان‌شناسی و هنر اسلامی ایران بر اساس گاهنگاری از طبقهٔ دوم آغاز و در طبقهٔ اول پس از بازدید از تالار قرآن به پایان می‌رسد. موزه شامل ۶ تالار در دو طبقه است: طبقهٔ دوم شامل تالارهای صدر اسلام، سلجوقی و ایلخانی و طبقهٔ اول تالارهای تیموری، صفوی، افشار، زند، قاجار و تالارهای قرآن است. بیشتر آثار موجود در این موزه برگزیده‌ای از کاوش‌های علمی و مجموعه‌های نفیسی چون آستان شیخ‌صفی‌الدین اردبیلی در اردبیل است.

نقشهٔ طبقهٔ دوم موزهٔ باستان‌شناسی و هنر اسلامی ایران

نقشهٔ طبقهٔ اول موزهٔ باستان‌شناسی و هنر اسلامی ایران

نمایی از موزهٔ باستان‌شناسی و هنر اسلامی ایران

تالار صدر اسلام

طبقهٔ دوم: تالارهای صدر اسلام، سلجوقی و ایلخانی

در قلمرو هنر اسلامی ایران، تأثیر دستاوردهای هنری دورهٔ ساسانی در سده‌های نخستین اسلامی چنان چشمگیر است که تفکیک آثار هنری صدر اسلام را از دورهٔ ساسانی تا حدی دشوار می‌کند. در اواخر سدهٔ دوم و اوایل سدهٔ سوم هجری قمری، استفاده از خط کوفی - که در آن زمان قرآن به آن خط کتابت می‌شد - به عنوان نخستین عنصر فرهنگ اسلامی رایج شد. این دوران همزمان است با شکل‌گیری سلسله‌های طاهریان، سامانیان، آل بویه و غزنویان در ایران که در این میان آل بویه در هنر اسلامی ایران سرآمد است. قرآن‌های این دوره به خط کوفی بر پوست آهو نوشته و تذهیب می‌شد. در سده‌های نخستین اسلامی شهرهای نیشابور،

پلاک گچبری
به خط کوفی
سده‌های ۳-۴ ه‌ق

ری، گرگان، شوش و سیراف هر یک به واسطهٔ توانایی‌های اقتصادی، فرهنگی و اقلیمی خود، به عنوان مراکز تولید و دادوستد انواع دستاوردهای صنعتی - هنری از جمله سفال و شیشه شهرت یافتند. همچنین بسیاری از بناهای سده‌های اولیهٔ اسلام با تزیینات گچبری و نقاشی روی گچ آراسته شده بودند، از جمله کاخ سبزپوشان نیشابور و مسجد آجر ری.

از شیوه‌های رایج سفالگری در صدر اسلام، سفال با نقش قالبزده بدون لعاب و

کاسهٔ سفالی، نیشابور،
سده‌های ۳-۴ ه‌ق

پارچهٔ ابریشم دوره به خط
کوفی، سبک ری
سدهٔ ۴ ه‌ق

سکهٔ اموی و ابن‌زبیر، عبدالملک، ۶۴ - ۸۶ ه‌ق

تالار صدر اسلام

لعاب‌دار، نقاشی روی پوشش گلی زیر لعاب شفاف، لعاب پاشیده و زرین‌فام است. در سده‌های نخستین اسلامی بندر سیراف از مراکز ساخت آبگینه و نیشابور مرکز بازرگانی و محل صدور کالا به شهرهای دیگر بود و شیشه‌های ساخت این شهر و شهرهای دیگر چون ری و گرگان در انجا خرید و فروش می‌شد.

هنر فلزکاری در این دوره به سبک دورهٔ ساسانی در مناطقی چون طبرستان و ری ادامه یافت نوعی از سکهٔ نقره (درهم) معروف به «عرب - ساسانی» در سال ۲۰ هجری ضرب می‌شد که بر روی آن صورت شاه ساسانی و کلمات «بسم‌الله و بسم‌الله ربی» به خط کوفی و بر پشت آن اسم پادشاه ساسانی با حروف پهلوی ساسانی آمده است. پس از آن سکه‌ها بدون تصویر پادشاه ضرب شدند.

سکهٔ طلا (دینار) بدون تصویر در سال ۷۷ هجری قمری ضرب شد، که سودهٔ توحید در یک طرف آن دیده می‌شود. از سال ۷۹ هجری قمری ضرب سکه‌های

قدح سفالی، نیشابور، سده‌های ۳ و ۴ ه‌ق

قدح سفالی، سبک خراسان، سدهٔ ۴ ه‌ق

سبک عرب - ساسانی منسوخ شد. در تالار صدر اسلام، انواع سکه‌های حکومت‌های صدر اسلام با ذکر نام خلفا و پادشاهان و محل ضرب آن‌ها به نمایش درآمده است.

در سده‌های نخستین اسلامی، شهرهای ری و نیشابور کارگاه‌های عمدهٔ پارچه‌بافی داشتند. ری به تولید پارچه‌های ابریشم «دیبا»ی و «شوش و شوشتر به بافت «طراز» شهره بودند.

کهن‌ترین پارچهٔ این تالار قطعه‌پارچهٔ ابریشم «دیبا»ی است که از کاوش‌های ری به‌دست آمده و روی آن نقوش تزیینی ساسانی در کنار کتیبه‌هایی به خط کوفی دیده می‌شود.

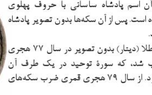

کاسهٔ سفالی، نیشابور،
سده‌های ۳-۴ ه‌ق

تالار اسلامی

با روی کار آمدن سلجوقیان در سدهٔ پنجم هجری قمری و پذیرش تدریجی فرهنگ و تمدن اسلامی، نقطه‌عطفی در حیات سیاسی - اجتماعی ایران پدید آمد. آنان از تجربیات فنی هنری دوران پیش از خود و به‌ویژه آل بویه در سدهٔ چهارم هجری قمری بهره بردند و روش آل بویه را برای تکوین هنر اسلامی به تعالی رساندند. هنر سفالگری و شیشه‌گری در مراکزی چون گرگان، ری و کاشان با روش‌های متفاوت شکوفا شد. در این زمان شهر ری یکی از برجسته‌ترین مراکز هنری سلجوقیان است.

لعاب‌قلب برنجی
هنرگرگان - سال
۵۵۵ ه‌ق

قسمتی از کتیبهٔ آجری به خط کوفی، مدرسهٔ مظفریه هنرگرگان رضوی، سدهٔ ۵ ه‌ق

از شیوه‌های ساخت ظروف سفالی در این دوره، افزودن خمیر شیشه به مادهٔ اولیهٔ سفالگری بود که با آن ظروف بسیار ظریف و با لعاب شیری ساخته می‌شد. ساخت سفال مینایی (نقاشی روی لعاب) در این دوره با موضوعات متنوع رواج یافت. بیشتر نقوش ظروف مینایی برگرفته از داستان‌های ایرانی است و از نظر نقش‌اندازی ارتباط تنگاتنگی با مکتب نقاشی سلجوقیان دارد. آثار فلزی نیز به روش نقره‌کوب، طلاکوب و مشبک‌کاری، در نهایت ظرافت و زیبایی در کارگاه‌های خراسان، همدان و آذربایجان ساخته می‌شدند. ابزار و وسایل مرتبط با دانش ستاره‌شناسی از جمله اسطرلاب‌ها و کره برنجی، گواه اهمیت و پیشرفت این علم و وجود دانشمندان و هنرمندان با ذوق در میان آنان بود.

از سرآمدترین هنرهای این دوره قرآن‌های بسیار نفیس به‌ویژه به خط ابداعی «کوفی ایرانی» با تذهیب و ترصیع‌های بسیار زیباست. کهن‌ترین نسخهٔ خطی تاریخ‌دار تالار سلجوقی کتاب *دستورالاطعمه* متعلق به سال ۵۵۷ هجری قمری است.

روش سلجوقی‌ان در پارچه‌بافی به‌ویژه ابریشم‌بافی به شیوهٔ «رنگ و نیم‌رنگ» بود. در این شیوه پودها را به گونه‌ای می‌بافتند که نقوش نسبت به زمینه برجسته و براق به نظر می‌آمد، درحالی‌که زمینه و نقوش یکرنگ بودند. آجرکاری و گچبری از متداول‌ترین روش‌های تزیینی در معماری سلجوقی است که در بسیاری از بناهای این دوره به‌کار رفته است. یادگارهای فرهنگی برجای‌مانده از دورهٔ سلجوقی، استاد مهمی از ارگذاری اندیشه و هنر ایرانی بر اقوام غیربومی و استمرار فرهنگی و تمدنی در ایران اسلامی است.

صراحی، نیشابور، گرگان، سدهٔ ۵ ه‌ق

تالار اسلامی

هجوم قوم مغول به ایران، در اوایل سدهٔ هشتم هجری قمری (۶۱۸ هجری قمری) تا دورهٔ حکومت غازان‌خان، را باید دورهٔ رکود هنری خواند؛ اما از زمان غازان‌خان، با توجه به دگرگونی‌های اجتماعی و اقتصادی، بافوت مستعمی از حد رایجان) و ارغون کاملی (در خط نسخ) در شکوفایی هنر کتابت و خوشنویسی نقش مهمی ایفا کردند. یکی از نفیس‌ترین نسخ خطی این مجموعه کتاب *مسالک‌وممالک* اثر ابواسحق ابراهیم بن محمد فارسی اصطخری معروف به «کرخی» در زمینهٔ علم جغرافیاست. این اثر، که ابوالمحاسن محمد بن نخجوانی معروف به «ابن ساوجی» در سال ۷۲۶ هجری قمری آن را کتابت کرده است، در تاریخ ۱۳۸۷/۱۰/۲ در فهرست کمیتهٔ ملی حافظهٔ جهانی یونسکو به شمارهٔ ۱۰۰۵ به ثبت رسید.

در این دوره با الهام از گرایش‌های مذهبی زیباترین محراب‌های کاشی و گچبری ساخته شد. صلابت و شکوه آثار معماری دورهٔ ایلخانی در محراب گچبری امامزاده ربیعه خاتون در اشترجان اصفهان، اثر مسعود کرمانی به سال ۷۰۸ هجری قمری دیده می‌شود. لوح هنر کاشی‌کاری را می‌توان در محراب کاشی زرین‌فام قلم معروف به «در بهشت» ساخت یوسف بن علی بن محمد بن ابی طاهر دید.

کاشان از عمده‌ترین مراکز ساخت کاشی زرین‌فام در سده‌های ششم تا هشتم هجری قمری بود و خاندان ابی‌طاهر در کاشان زیباترین کاشی‌ها و محراب‌های زرین‌فام را می‌ساختند. در دورهٔ ایلخانی از کاشی زرین‌فام و کاشی با لعاب یکرنگ و ترکیب آجر و کاشی برای تزیین بنا بسیار استفاده می‌شد. علاوه بر کاشان از محوطهٔ تاریخی تخت سلیمان و گرگان نیز کاشی‌ها و ظروف سفالی زرین‌فام و لعاب یکرنگ زیبایی به‌دست آمده است.

پایهٔ شمعدان
مفرغی نقره‌کوب،
ورزنه‌رود، همدان
سده‌های ۶-۷ ه‌ق

نسخهٔ خطی *مسالک و ممالک*
سال ۷۲۶ ه‌ق، این اثر در
فهرست میراث جهانی به ثبت
رسیده است

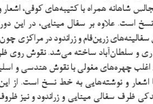

محراب گچبری امامزاده ربیعه
خاتون
اشترجان اصفهان
سال ۷۰۸ ه‌ق

محراب کاشی زرین‌فام معروف
به در بهشت، سال ۷۲۹ ه‌ق

تالار اسلامی

ساعات و روزهای بازدید:
همه روزه به استثنای برخی از
ایام سوگواری
بهار و تابستان: ۹ - ۱۹
پاییز و زمستان: ۹ - ۱۷

نشانی: خیابان امام خمینی
(ره)، تپش شهیان سی تیر،
خیابان پورشرف روان، پلاک ۱
تلفن: ۹ - ۶۶۷۰۲۰۶۱
فاکس: ۶۶۷۲۶۱۶۱

کلاه با پوشش گلی
نیشابور، خراسان
سده‌های ۳ و ۴ هجری

خیابان کوشک دیوانی
خیابان کوشک دیوانی
خیابان کوشک دیوانی